SOLBLINK

TIDSSKRIFT FOR VEGETARISK LIVSFØRELSE

3. Aargang	Oktober 1909.	Nr. 4

Høst.

Høstens Tid, Efteraarstid! I Aar er det, som vilde du bære Prisen hjem. Saa skøn og mild og straalende var ingen Sommerdag som alle de mange, vi nu har. Efteraaret kender de færreste ret nøje. Naar Eftersommeren kommer med de lange Aftener, den fugtige Kølighed, og en hidsig Blæst river de første Blade af Skovens Træer, da pakker »Landliggeren« sin Kuffert for at drage ind og leve Indendørsliv i Byen. Og man kan godt forstaa ham! I Grund og Bund er der den største Meningsløshed i dette at »ligge« paa Landet, at gaa omkring og være Tilskuer til Naturens intensive Arbejde, men aldrig tage aktiv Del i det Kulturarbejde, som Naturen og Jordarbejderne udfører i Forening. Det kan ikke blive andet end en flov Følelse af Tomhed at gaa omkring og pusle lidt med en Saks eller et Lugejern i en Have, hvor alt virkeligt Arbejde er fuldt færdigt, inden man om Foraaret flytter ud. Man er ikke indrettet paa at kunne taale nogen anden Aarstid paa Landet end Sommeren — alle de andre synes at være for ublide for det skrøbelige Kar, som helt og holdent er formet af Byens Krav, og man drager skyndsomt ind i Læ af Husmurene, saa snart de første Efteraarstegn viser sig.

Og man aner ikke, hvad man gaar Glip af, og hvilke sarte, fine Stemningsstunder, der findes herude i den fri Natur. Nu er det jo saa, at Bymennesket drager en skarp Grænse mellem Arbejde og Fornøjelse. I Reglen er det, han selv skal gøre, grumme kedeligt, og derfor skal andre skaffe ham Morskab. Og dette at »ligge« paa Landet betyder jo, at man skal gaa og dase i fuldstændig

Uvirksomhed. Naar nu Sommerens Arbejde i Haven som bekendt just ikke er det aller mest afvekslende, bliver »Landliggeriet« i Længden noget ensformigt, og lige saa lidt, som man har følt Trang til at saa i Foraarstiden, har man Lyst til at høste i Efteraaret. Man overlader begge Dele til andre uden Anelse om, hvilke Nydelser man giver Afkald paa.

Og hvilket Skuespil, hvis man ogsaa blot havde Lyst til at være Tilskuer? Dagen rækker ikke til at tage imod alle de rige Gaver, Naturen skænker. Hvor elendig end Sommeren har været, — alligevel bugner Træerne af røde Frugter, og Markerne er klædte i det rigeste Skrud. Man mærker ikke, at et eller andet har slaaet fejl midt i denne Rigdom, — her er nok at samle ind.

Men mon man aner, hvilken Arbejdsintensitet der i denne Tid udfoldes i Gartnerierne for at forsyne Storbyen med dens Forraad af Havesager. Saa smukt og pynteligt som alle disse Sager ligger bag Grønthandlerens Spejlglasrude, fortæller de ingenting om al den Paapasselighed og alle de flittige Fingre, som har bragt dem derhen.

Fra tidlig om Morgenen Dagen før Grøntvognen skal til Torvs, er alle Mand paa Færde med at samle ind. De yngre, smidige og lette klatrer behændige som Katte omkring i Frugttræerne og plukker varsomt Æbler og Pærer i polstrede Kurve. Frugten bliver omhyggelig sorteret i store og smaa; intet skurvet, plettet, ormædt eller stødt kommer iblandt den fine Vare. Alt det kasserede maa blive hjemme til eget Brug. Der gives mangen Gartner og hans Familie, som aldrig i deres Liv har nænnet at sætte Tænder i et rigtigt saftigt, friskt og veludviklet Æble, for ikke at gøre Indgreb i den kostbare Salgsvare.

Andre er travlt beskæftiget med at opgrave Sellerier, Purrer, Gulerødder, Pastinakker, Kaalrabi og sligt, og Kaalhovederne falder i Massevis for den skarpe Kniv; ogsaa her kommer kun det bedste med. Til en Begyndelse kan man ikke se, at Markerne er rørte, — naar de største først er kommen væk, er der ogsaa Plads for de smaa til at blive store inden ret længe, og de udfylder snart Hullerne. Se blot hvilken Pragt der f. Eks. er over en veldyrket Sellerimark. Den sorte Jord er fuldstændig skjult under et yppigt, dybgrønt Tæppe — broderet i det sirligste Mønster af disse uendelig formskønne Bladmasser, som paa Grund af

den kraftige Aroma aldrig vansires af noget Skadedyr. Og naar de graves op, ser man en Knold saa stor som et Barnehovede og derunder et sammenfiltret Net af tommetykke og haarfine, men lange Rødder — det hele et pragtfuldt Symbol paa Naturens uendelige Gavmildhed.

Men dette Naturens Mesterstykke faar Bysbarnet aldrig at skue i dets oprindelige svulmende Skønhed. Det skal renses og friseres først, Rødderne omhyggelig væk, og alle de stolte Blade undtagen en lille bleg Dusk i Midten ligesaa, — Knolden skal helst se ud, som om den var lavet paa en Drejebænk.

Alt det andet skal ogsaa renses, pudses vaskes og befries for alt, som antyder den jordiske Oprindelse, sorteres og undersorteres — alt smaat og uanseligt vrages — og bundtes i Snese med Halmbaand, som staar helt malerisk til det grønne, hvide og røde. Alt det, som ikke følger med ind til Byen, gaar tilbage til Jorden med et Tak for Laan. Kaalhovedet rages saa skaldet, at ingen kan ane, at det har haft en Bladkrans saa frodig, at den fyldte en Kvadratmeter, og ingen drømmer om, hvor eventyrlig skøn den var, naar Morgenduggen klædte den i et Mylder af sølvskinnende Perler, der sad [som indfattede paa den ligesom med Voks overtrukne matgrønne Bladskaal.

Saa bliver Vognen læsset og stablet ligesaa omhyggeligt, som naar Lasten stuves i et Skib. I regelmæssige Stabler og Rækker ligger hver Sort for sig, det tungeste nederst, det letteste øverst, omhyggeligt pakket uden overflødige Mellemrum og tilsidst den høje Pyramide vel ombunden og tildækket, — Regnskyllene kommer i denne Tid hyppigt og uden Varsel.

Ved 3-Tiden næste Morgen er Hesten forspændt, og Gartneren (ofte hans Kone med) paa Bukken; og medens alle de, som snart skal nyde de lækre Sager, endnu sover sødt paa deres Øre, drager disse flittige Jordens Dyrkere ud paa de øde Veje i den kolde Natteluft og det store Mørke, som kun brydes en Smule af en svag Lysning i Øst og Stjernernes tindrende Skare.

Naar Dagen bryder frem, er Byens Torv fuldt af lange Rækker af saadanne Vogne, der fra det nære som fjærne Land er inde for at give den gode By det bedste af sit Overflod; men synderlig højt vurderes Mand og Mand imellem ikke disse Varer, og særlig stor er ikke

den Erstatning, man byder Havedyrkeren for hans indsigtsfulde Arbejde, det kan man høre af al den Prutten, Prangen, Kritiseren og Vragen, som overalt lyder. Dyrkeren afsætter det meste til Mellemhandleren, og forinden Jordens Rødder og Frugter fra Butikken har naaet til Forbrugeren, har de vandret igennem mange Hænder, som ofte for sin Regning tager mere end en Tiendedel deraf.

Det er en ældgammel Uretfærdighed mod Jorddyrkeren, at man ikke, hverken intellektuelt eller pekuniært, vurderer hans Arbejde i rigtigt Forhold til dets overordentlige Betydning. Og her ligger sikkert den vigtigste Aarsag til de forvirrede ulykkelige Forhold, som har været og er karakteristisk for Samfundsforholdene.

At spekulere over en Forandring af disse Forhold til det bedre paa Basis af den nuværende økonomiske Ordning, er haabløst, man slipper aldrig ud af Labyrinten. Den grundige Omvurdering af Næringsværdien, som nu bliver alt mere almindelig anerkendt, at nemlig Produkterne fra Planteriget er Menneskets egentlige naturlige Føde, som man ombyttede med den unaturlige, frastødende dyriske, fordi man endnu ikke forstod at frembringe den førstnævnte i tilstrækkelig Mængde og Godhed — denne Omvurdering viser os hen til den rette Vej.

Hvad der for en halv Menneskealder siden tog sig ud som en fantastisk Utopi, begynder nu at antage Virkelighedens Former, og der behøves ikke megen Fantasi for at se, hvor Udviklingen bærer hen.

Produktionen og Forbruget af Havesager er i den sidste Tiaarsperiode bleven mangedoblet. Rundt om store og smaa Byer bliver Kredsen af Gartnerier alt tættere; for hvert Aar, som gaar, bliver Jordens Ydeevne alt kraftigere, dens Afgrøde alt rigeligere. For nogle faa Aar siden regnede man Amager Grøntsager som de eneste værdifulde; nu findes der næppe en Egn af Landet, hvor ikke den indsigtsfulde Gartner kan fremstille dem fuldt saa gode; derom vidner hver eneste lille Lokaludstilling. Der er i god Gang med at blive Masseproduktion, og den Tid er ikke fjern — delvis er den allerede indtraadt —, da Gartnerne danner Truster og Ringe for at holde Priserne paa en Højde, saa at de for dem bliver rimelige, for Forbrugerne urimelige. I Betragtning af det Pres, som Pengefor-

holdene lægger paa alt og alle, er der intet at sige til, at Gartneren vil have den højst mulige Løn for sit intensive Arbejde med at frembringe de første Klasses Varer, som overalt forlanges — der er ingenting at sige til, at en Mængde Mennesker, som ikke har haft Lejlighed til at blive Jorddyrkere, men som stadig vil leve, kaster sig over Handelen med Produkterne, lige saa vist som der intet er at sige til, at Forbrugeren, som ikke besidder en eneste Kvadrattomme Jord til Dyrkning, gør alt, hvad han kan, for at komme til disse Sager saa billigt som muligt.

Men ingen af Parterne kan naa sit Maal, uden at de andre bliver brøstholdne, og tilsidst bliver Forholdene ganske utaalelige for dem allesammen. Gartnersammenslutningerne regulerer Tilførselen, d. v. s. sørger for, at ikke mere kommer paa Markedet, end at Priserne kan holde sig saa høje, at kun de velhavende formaar at købe, — men disse, som vanskeligst kommer fra den gammeldags Forestilling, at Frugt og sligt egentlig kun er en behagelig Luksus, synes snart, at denne Luksus kan man ogsaa betale for dyrt og mindsker Forbruget. Men dette kan hverken Dyrkeren, Mellemhandleren eller Forbrugeren være tjent med, særlig den Forbruger, som imidlertid har faaet klar Forstaaelse af, at Plantenæringen er Urkilden til menneskelig Velvære og Sundhed. I samme Forhold, som denne Sandhed bliver mere og mere anerkendt i videre Kredse, vil man høre en Røst alt stærkere og stærkere, som siger: Gør det muligt for os alle direkte fra Jorden at hente frem den sunde, gode Næring, som gør os alle skikkede til at leve Livet i nøjsom Lykke og Glæde. Vi behøver ikke et ret stort Stykke Jord for at være tilfredse, kun en ubetydelig Brøkdel af de umaadelige Vidder, som vore Forfædre, den Gang de levede udelukkende af Jagt paa Skovens og Markens vilde Dyr, maatte raade over, eller den Gang, de maatte hente deres Føde fra store græssende Kvæghjorde. Naar de skulde ernære sig ad disse kostbare Omveje, maatte de have stor Plads og maatte betragte enhver Fremmed, som kom indenfor deres Enemærker, som en Fjende, de var nødt til at skyde ned. Den Gang var Naturen ogsaa saa karrig, at det blev helt naturligt, at den svageste maatte lide Savn, for at den stærkere kunde faa nok til Livet. Nu er det ikke længer saa — nu er selve Jordens og Menneskenes

Udvikling naaet det Trin, at vi kan se, at Jorden kan ernære os alle og ernære os godt og rigeligt.

Og dette er ikke blot en fantastisk Fremtidsdrøm — allerede i den Tid, hvori vi nu lever, er det saa, at Nød ikke behøvede at findes i Landet, hvis vi blot beplantede vore Vejkanter med de Tusinder af Frugttræer og Frugtbuske, som Planteskolerne hvert Aar brænder op for ikke at trykke Priserne ned, hvis vi fik Lov til at spise alt det, som fordærves mellem de Handlendes Hænder, alt det, som Gartneren kaster paa Møddingen, fordi han synes, det ikke kan betale sig at sælge til Spotpris. al den Frugt, som ligger og raadner under Træerne eller som gaar i Svinene, fordi man ikke ved, at det er udmærket Menneskeføde, alle de Millioner af Pund Jordbær, som hver Sommer pløjes ned, alle de Urter og Rødder, som hvert Efteraar fryser bort, fordi man ikke synes det er Umagen værd at samle dem ind.

Hvilken Rigdom kunde da ikke skabes i Landet, hvis enhver af os havde Ret til at hente sit daglige Brod fra sit eget Stykke Jord. Vi behøvede ikke at æde det i vort Ansigts Sved — naar enhver var Havedyrker, behøvede han at arbejde et Par Timer om Dagen, ikke saa saare meget mere, end man nu anvender til Spadsereture eller Rekreation i Almindelighed. Og hvilket styrkende, forfriskende Arbejde er det ikke at bearbejde Jorden, at lægge Frø i Jorden og siden følge de unge Spirer og iagttage deres hurtige Vækst imod Modningen, og i Høstens gyldne Tid plukke de modne Frugter, at faa dem i Tilgift for det glade, friske Arbejde, at vide, at man selv med sin Familie kan nyde dem, uden at forbitre Nydelsen med Tanken paa, hvordan de lettest og fiffigst skal omsættes i Penge, og uden den beskæmmende Følelse af, at min Nabo sulter, medens jeg selv svælger i Overflod. Et Areal saa stort som Sjælland vilde være mere end nok til i Danmark at danne en saadan Grundfond for menneskelig Almenlykke uden en opslidende Kamp, men med et ærligt Arbejde for Brødet.

John Bokelund.

Fra Arbejdsmarken.

Kursus i Jønkøping. Efter endt Arbejde i Huskvarna, modtog vi Opfordring fra Jønkopings vegetariske Forening om at forlægge

Arbejdspladsen indenfor dennes Enemærker. Jønkøping — hvor i Alverden ligger nu den By? spørger maaske en og anden, som til Navnet blot har knyttet Forestillingen om Sikkerhedstændstikker, thi den i Sverrig for sin idylliske Beliggenhed saa højt berømte By — i Udlandet derimod som Tilblivelsessted for førnævnte uundværlige Nyttegenstand nærmest kendte — ligger lidt udenfor den store Turistalfarvej, og det er vistnok kun de mest vidtberejste danske Turister, som har beundret de Naturskønheder, den smaalandske Natur her ødsler med. Men Naturvennen maa søge herhen, og da vil Vegetaren naturligvis gaa i Spidsen, og han eller hun vil ingenlunde fortryde den lille Afstikker fra Nessjø paa Malmø—Stockholmlinjen ned til Byen ved Vetterstranden. Foruden at Sindet glædes ved en særegen, pragtfuld, storstilet Natur, vil man her finde Meningsfæller, der bærer samme ædle Højhedsstempel, som den Natur, i hvilken de lever. Jeg er sikker paa, at vore Venner i Jønkøping tilgiver mig, at jeg præsenterer nogle af dem, med et stille Haab om, at en eller anden af de beslægtede Aander hernede hos os engang kan faa Lejlighed til at stifte personligt Bekendtskab med dem.

Det gælder jo om, at vor Bevægelse kan komme til at spænde saa vidt omkring som muligt; at Meningsfæller paa vidt forskellige Pladser kan lære hinanden at kende; at det ofte anvendte Ord Internationalisme ikke blot maa være et smukt Ord paa Papiret, men en levende Virkelighed.

Her er Foreningens Formand: Assessor *Eriksson* og Frue. Et Par Mennesker, om hvilke der staar denne klare Sandhedsatmosfære, der virker saa velgørende og overbevisende paa alle, som kommer indenfor dens Tryllekreds. Det er forresten den Atmosfære, hvori man almindeligvis træffer de mere fremskredne Vegetarer, noget, som nok staar i Forbindelse med deres stærke Krav om ogsaa fysisk at leve i ren, sund og frisk Luft. Det er alvorlige og grundige Betragtninger over Vegetarismens etiske og sociale Betydning, som har inspireret Hr. og Fru E. til deres virksomme Arbejde paa Udbredelse af Bevægelsen. Grunden til, at de ganske umiddelbart skaber Tilhængere omkring sig, ligger ganske simpelt i, at man kan sige om dem: Naar slige Mennesker tager sig af en Sag som deres Livssag og indretter deres Liv i fuld Overensstemmelse med de Grundsætninger, de varmt forfægter, da maa denne Sag absolut være god. Personernes hele Væsen og Væren er Sikkerhed for Sagens Værd. Naar hertil kommer, at de i alle Henseender hører til de toneangivende i Samfundet, kan man forstaa, at Vegetarismen i Jønkøping er i god Vækst. Ved Siden af disse to sjælden sympatetiske Personligheder staar Foreningens Kasserer, Boghandler *Andersen*, af en lidt anden Støbning. Han er en af disse Naturer, som med vild Begejstring kaster sig over en Sag,

hvis Sandheder straks indses som saa saare indlysende. Træge og mindre udviklede Naturer kan ikke følge denne djærve Flugt ud imod de lyse, aabne Vidder, de staar maabende og klamrer sig fast til gamle vedtagne Forestillinger med en Stædighed, som en Gang imellem kan irritere Fremstræberen i den Grad, at han taber Lysten til at faa en saa tung Ballast med paa Flugten og derfor til Tider med en bitter Menneskeforagt lukker sig helt indenfor sig selv med sine lyse Fremtidssyner. Men det er kun tidvis, saa slaar Begejstringens hellige Ild igen ud i lys Lue, som altid tænder et og andet lille Blus i fængelige Omgivelser. Ganske symbolsk har Hr. A. sin Rede saa højt oppe, som man kan komme, i et af de moderne Huse, som hist og her knejser op over de smaa gammeldags toetagers Træhuse, hvori Byens Borgere i lange Tider har levet deres regelmæssige Liv. Heroppe strømmer Sol og frisk Luft ind fra alle Kanter, og han har den herligste friske Udsigt over den pragtfulde Indsø, som ser ud som en mægtig Havarm, og de skønne, skovklædte Strande. Til daglig er desværre dette udprægede Friluftsmenneske fordømt til at staa indelukket nede i et Boghandelshul, hvor Luften er tung og lummer og Solen ikke kan sende den mindste Straale gennem Vinduerne, tildækkede som de er med Plakater, som reklamerer med fede Fraser for de gamle indsnævrede autoriserede Idéers ene saliggørende Fortræffelighed. Men forhaabentlig tager man ikke fejl, naar man formoder, at vor kække Ven her blot tjener en lille Tid for senere at kunne føre et frit Liv derude i Skovkanten ved Søen. Her vil han nok en Gang skabe et lille Paradis for sig og sine, saa frit og aabent og lyst, at han helt kan glemme det trange Bur, hvori han en Gang maatte klemme sin Energi inde som i en Spændetrøje. Indtil da holder han sin legemlige og aandelige Spænstighed vedlige ved et kraftigt Friluftsliv i alle ledige Stunder — da kan ingen træffe Hr. A. indenfor Byens Grænser, men ude blandt Landets Børn, hvor han ofte finder aabne, modtagelige Sind for hans sunde Lærdom.

Saa frydes vi ved Mindet af en af disse stille, blide Naturer, som uden Brask og Bram, som uden mange Ord gennem sit Væsens rene, uegennyttige Given sig hen forædler og forskønner sine Omgivelser. Fru *Smith* besidder den ret sjældne Evne — en Naturens kostbare Gave — at, overalt hvor hun færdes, berede Vej for det godes og sundes Fremvækst, og dette uden i ringeste Grad at fremhæve Betydningen af dette frugtbare Arbejde — hun forstaar saa blidelig at rydde baade smaa og store Vanskeligheder af Vejen, at bringe Samklang i Modsætninger, fra de dunkleste Kroge at hente frem netop det, som kan skabe Hygge og Velvære — saadanne Personligheder, som ikke søger deres eget, men blot handler ud fra almenmenneskelige, retfærdige

Forudsætninger, udretter i Virkeligheden langt mere for at skabe lykkelige Livsvilkaar, end de, som med Patos slaar sig for Brystet og raaber: Se, dette Storværk har jeg udført!

Ja, jeg kunde blive ved med at præsentere flere ejendommelige Personligheder, men Pladsen tillader ikke mere denne Gang — om Samarbejdet med dem paa en højst original Arbejdsplads i næste Nummer.

Dyrebeskyttelsen og Vegetarismen.

(Et Foredrag fra den internationale Dyrebeskyttelseskongres i Helsingborg 1906 af *Mich. Larsen.*)

Den Aandsvirksomhed, der ligger til Grund for Dyrebeskyttelsesbevægelsen, er som bekendt Medlidenheden.

Kun de færreste har vist gjort sig klar over, hvor mærkelig denne Evne er.

Det, at jeg lider med en anden, vil sige, at jeg føler en andens Smerte som min, uagtet det ikke er mine Følenerver, der er bleven pirrede; det er den passive Altruisme, i Modsætning til *Egoismen*, der vil forblive kold ved Sansning af en fremmed Organismes Smertefornemmelse.

Men der er ogsaa en anden Modsætning til Medlidenhed, og det er Grusomhed.

I hvad Forhold staar nu disse to Sjælstilstande til Civilisationen; er de Produkter af denne, eller hvis ikke, hvorledes har da Kulturen virket paa dem?

Sikkert vil mange, ved at tænke paa, hvorledes Dyrebeskyttelsesforeninger først er et Produkt af den nyere Tid, formode, at Medlidenheden da er en Sjæleevne af forholdsvis ny Dato; men det forholder sig ikke saaledes. Medlidenheden har eksisteret ganske uafhængig af Civilisation, thi i Dyreriget er det ret almindeligt at finde denne Evne. Enhver, der har ejet en Hund, har ikke kunnet undgaa at iagttage, hvorledes den kunde vise Medfølelse, saavel med andre Hundes som ogsaa først og fremmest med sin Herres Sorg og Glæde; særlig dens Medfølelse for sin Herres Smerte eller Græmmelse og Sorg kan give sig det mest rørende physiognomiske Udtryk.

Det forholder sig rimeligvis ganske omvendt: at Kulturen eller rettere Vrangkulturen har kvalt og stadig mer eller mindre kvæler den i Dyreriget almindeligt udbredte Sjæleevne Medlidenhed. Og de Elementer i Kulturen, der virke saaledes, maa sandsynligvis være de samme, der ogsaa ind-

virke giftigt eller skadeligt paa andre Sider af det menneskelige Nervesystem, eller i al Fald høre til samme Klasse, nemlig de Nervegifte, vi indfatte under Navnet: *de kunstige Nydelsesmidler*.

De vigtigste af disse er: Kødgiftene, Alkohol, Tobak, The, Kaffe og Chokolade, der mer eller mindre indtages sammen med Næringsmidlerne; endvidere en Del medicinske Gifte, f. Eks. Opium, Morfin, Cocain o. s. v.

Alle disse kunstige Nydelsesmidler adskille sig fra de naturlige (f. Eks. Sol, Luft, Bevægelse, Hvile, naturbestemt Næring) derved, at disse sidste paavirke Nervesystemets Periferi gennem Sandseorganerne, hvorimod de kunstige optages i Blodet og straks føres til Centralorganerne i Hjernen og Rygmarven og forgifte disse dels ved at lamme, dels ved at pirre dem

Jo mer man studerer de kunstige Nydelsesmidler, især Kødgiftene og de narkotiske: Alkohol og Tobak, desto mer bliver man klar over deres fordærvelige Virkninger særlig paa de fineste og mest komplicerede Nerveapparater f. Eks. de mange forskellige Sikkerheds- og Regulationsindretninger, som den levende Organisme er udstyret med i Kampen for Livet (f. Eks. Livsinstinktet, Smerteføelsen, Varmeregulationen, Hunger, Tørst, Mæthed, Træthed o. s. v.). Stærkt medtaget bliver da ogsaa Medlidenheden, medens til Gengæld dens Modsætning, Grusomheden, udvikles; ja, jeg vover at paastaa, at denne ikke findes nóget Steds i Dyreriget undtagen hos Mennesket, den eneste levende Organisme, der i sin daglige Næring indtager Nervegifte. Man vil straks svare mig, at vi kun behøver at iagttage Huskatten for at se, at Grusomhed ogsaa findes hos Dyr; men Kattens Leg med Musen har intet at gøre med virkelig Grusomhed. Den kan derimod sammenlignes med et Barns Leg med den Appelsin, som det saa inderligt glæder sig til at nyde; det er altsaa en Side af Ernæringsinstinktet, den velbehagelige Følelse ved at se Fødemidlet, der her faar sit Udtryk. Ogsaa Forplantningsinstinktet kan give sig lignende Udtryk i Hannernes vilde Parringskampe. Men Mennesket var det forbeholdt at udvikle i sit Nervesystem noget saa unaturligt og modbydeligt som Grusomhed, d. v. s. Glædesfølelsen ved at se et andet levende Væsen lide.

Aarsagen til Svækkelsen af Medlidenheds og Udviklingen af Grusomhedsinstinktet, ligger dels

i den ved Nydelsesmidlernes Gift foraarsagede Forandring af Nervesystemet, dels og især ved Kødnydelsens Praksis. Det at opdrætte Dyr, tage de Ydelser, de kan give, for endelig at slagte og spise dem, maa nødvendigvis virke paa Svækkelsen og Medlidenhedsfølelsen og Udviklingen af dens Modsætning; og Beviset herfor er, at vi blandt Østens hovedsagelig vegetarisk levende Nationer finder langt større Medfølelse med Dyr end hos Occidentens Folk og endvidere det Faktum, at enhver der har levet *saa* længe vegetarisk, at Kødspiser er en Modbydelighed for ham, tydelig mærker en Opvaagning eller Forstærkning af Medfølelse for Dyr.

Gennem Religionens Stilling til Dyrebeskyttelsen ses det samme. I Ostasien findes ingen Dyrebeskyttelsesforeninger; de er ganske overflødige, da saavel Buddha's som Brama's Religioner indskærper Kærlighed til Dyr; hvorimod saavel den jødiske som den kristne og vistnok ogsaa den muhamedanske Religion saa godt som ikke kender noget til Pligter mod Dyrene. En enkelt, kun lidetsigende Undtagelse som Sætningen: »Du skal ikke binde Munden paa Oksen, der tærsker« bekræfter blot Reglen.

Dette forhindrer selvfølgelig ikke, at der blandt disse 3 Religioners store Skikkelser har været mange udprægede Dyrevenner. Jeg skal blot nævne en af dem: Franciscus af Assisi, som man med fuld Føje kunde udnævne til Dyrenes Helgen. Og trods det, at Kirken er ganske neutral, er mangfoldige rettroende Katoliker og Protestanter glødende Dyrevenner; thi hvor medfødte Instinkter er ret stærkt udviklede, lader de sig vanskeligt kue.

Naar disse 3 Hovedreligioner har stillet sig saaledes til Medfølelsen for Dyr, kommer det atter simpelt hen af at Occidentens Nationer er kødspisende.

Kødspisningen skal nemlig, om ikke forsvares, saa dog heller ikke angribes. Men Occidentens Philosophi er gaaet videre; den har leveret Forsvar for Kødspisningen ved nemlig som Cartesius og hans Skole at bestemme Dyrene som levende Maskiner uden Sjæl, i Modsætning til Mennesket som det eneste Fornuftsvæsen; Dyrene kunde ikke skelne mellem sig selv og Yderverdenen og har ikke Bevidsthed om deres eget Jeg. Til dette sidste bemærker Philosophen Schopenhauer vittigt, at en Cartesianer, hvis han kom mellem en Tigers Klør, snart vilde faa at føle, at Dyret særdeles

godt forstod at skelne mellem sig selv og Omverdenen.

Hvis det forholdt sig som Cartesius mente, at Dyret kun var en Maskine, saa var det naturligt, at man behandlede det kun som en Nyttegestand for Mennesket, thi mod Maskiner har man ingen Rettighed. Men heldigvis; som Kopernikus gennembrød Himmelhvælvingen og aabnede den grænseløse Horisont, saaledes har i vore Dage Darwin mere end nogen anden stillet Mennesket paa sin rette Plads i Naturen. Det danner ikke mere noget særligt Naturrige, det er et med Alnaturen, og Biologiens Studium af de mest primitive Skabninger har ført til Sætningen: »Hvis Mennesket har en Sjæl, saa har den encellede Organisme ogsaa en Sjæl«, thi vi finder hos den sjælelige Egenskaber i deres første Begyndelse.

Og med Hensyn til Menneskets Kødspisning bliver det mere og mere klart, at den er en Epoke i Menneskets Historie, der nærmer sig sin Afslutning; thi fra mange Sider begynder der nu at vaagne Erkendelse om, at Vegetarismen tog den rigtige videnskabelige Basis ved sin Paastand: at Menneskets hele Bygning er anlagt til Frugtspisning, og at Kødspisning er vor Natur fuldstændig imod.

Man er i hvert Fald naaet saa vidt, at man kan sige, at Kødspisning er overflødig; og det er let at paavise, at den er den mest uøkonomiske Benyttelse af Jordens Ydeevne.

Hvorledes er da Mennesket kommet til at gaa imod sin egen Natur; at trodse sit Instinkt? Det er aabenbart hovedsagelig sket ved Menneskets Erobring af den tempererede Zone. Thi denne var i de ældste Tider ubeboelig for en Frugtspiser. Kun derved, at Mennesket var istand til at akkommodere sig som Kødspiser, blev det muligt for ham, ved at leve som Jæger, at færdes i Skov- og Græsørkenerne paa samme Maade som f. Eks. Nansens Vandring paa Polarisen kun blev muliggjort ved, at han med sin Kammerat kunde leve af raat Bjørnekød.

Ordet Kultur betyder jo Dyrkning, og det, der blev dyrket, var den tempererede Zone. Men man faar ikke noget for intet. Da Mennesket vandt Kulturen, betalte det med en Del af sin Sundhed.

Civilisationen har kostet Billioner af Menneskeliv, naar man regner med Afkortningen af de Leveaar, der tilkommer det Menneske, som faar de normale Sundhedsbetingelser opfyldt.

Men nu er Kampen for Kulturen for saa vidt forbi, som den tempererede Zone er opdyrket saaledes, at den kan ernære mange Gange flere Mennesker, end der allerede nu bor, ja, Frygten for Overbefolkning kan ganske forjages, især hvis Mennesket lever vegetarisk: thi som Krapotkin siger: foreløbig synes Jordens Ydeevne ganske ubegrænset. Den giver igen i Forhold til det Arbejde, der lægges i den.

Men hvorledes er nu Dyrebeskyttelsens Forhold til Vegetarismen?

For en uhildet Betragter maa det staa som en uhyre Inkonsekvens, hvis en Dyrebeskytter er med til at slagte og spise de Dyr, han vil beskytte; ja, denne Inkonsekvens faar endog et Anstrøg af det humoristiske, naar Dyrebeskyttelsesforeninger holde Jubilæum, og i den Anledning leve højt paa deres dyriske Venners alleregentligste Bekostning.

Men Verden er nu en Gang fuld af Inkonsekvens, og man maa tage den, som den er. Jeg kender Folk, der ivrigt driver Lystjagt og Lystfiskeri og dog samtidig har det blødeste Hjerte ligeoverfor Dyr — ogsaa de Arter, de pleje at dræbe for Fornøjelse.

Saadant kan altsaa forenes i én Bevidsthed, hovedsagelig fordi Vedkommende nærer den urokkelige Forvisning, at man, for at leve sundt, nødvendigvis maa have Kødspiser. Aarsagen til denne Forening af Kødspisning og Dyrevenlighed kan dog i mange Tilfælde skyldes for lidt Fantasi. Man ved jo nok, at den Steg, der staar paa Bordet har en Forhistorie, at Dyret har haft Vilje til Livet lige saa vel som noget Menneske, og at saavel Slagtningen som Forberedelserne dertil, Transport o. s. v. har været en Kilde til usigelig Lidelse og Rædsel.

Men kommer disse Tanker, skubbes de til Side. Det vilde hjælpe meget, hvis Kødspisere vilde aflægge et Besøg i et Slagteri, helst et større; maaske saa dog i den nærmeste Fremtid Stegen fik en bitter Bismag.

Der findes dog heldigvis ikke faa Mennesker, og det ikke blot Medlemmer af Dyrebeskyttelsesforeninger, hos hvem Medlidenhedsinstinktet er saa stærkt, at de maaske til Trods for Troen paa Gavnlighed af Kødspiser forsage disse og altsaa er Vegetarer af udelukkende Dyrevenlighed. Selvfølgelig gives der ikke mere trofaste Vegetarer end netop saadanne. Det svarer ganske til de Mennesker, der begyndte Total-

afholdsbevægelsen — uagtet de var overbeviste om Nytten, ja, Nødvendigheden af maadeholden Spiritusnydelse — alene af Menneskekærlighed, for ved deres eget Eksempel at bevæge andre til Afhold.

Ernæringsphysiologerne i vore Dage er jo nu naaet til det Standpunkt at maatte give Vegetarismen Ret i, at det er det rigtigste at holde sig alene til Plantenæring — især Frugt; ikke alene fordi Menneskets anatomiske Bygning betegner det som ren Frugtspiser, men fordi de nyeste videnskabelige Undersøgelser viser for det første, at Mennesket ikke trænger til en $^1/_4$ af det Æggehvideminimum, som man tidligere ansaa for nødvendigt, dernæst, at det er sundest at holde sig saa nær ved dette Minimum som muligt, og det naaes sikrest ved Frugtspisning. Endvidere fordi Iagttagelser af mange Sygdomme vise, at de hovedsagelig skyldes Urenheder i Blodet, hvad der med en Fællesbetegnelse kaldes urinsur Diathese, og at Nydelsen af Kød og Fisk er en af de vigtigste Kilder hertil. — Eksperimentelt er det i den seneste Tid sat udenfor al Tvivl, at saavel legemligt som aandeligt Arbejde foregaar bedst og lettest ved en vegetarisk Diæt.

Men i saa Tilfælde er det jo i høj Grad sandsynligt, at Dyrevenner i stedse større Antal vil holde sig fra Kød.

Og er de først blevne Vegetarer, vil Kødspisningen staa for dem i hele sin Afskyelighed. Bindet er taget fra deres Øjne, og de vil erkende, at Vivisektionen, hvor oprørende den end er, særligt fordi den sker i Videnskabens hellige Navn, og alle andre Grusomheder mod vore Medskabninger, svinde ind til ren Ubetydellighed ved Siden af de navnløse Lidelser, der foraarsages ved Dyrenes Transport og Slagtning. Her som paa flere andre Omraader viser den moderne Kapitalisme, hvilke Rædsler den kan skabe, trodsende al Humanitetsfølelse; og de seneste Beretninger fra Amerikas Slagtehuse vil hjælpe mægtigt til at sætte den Fantasi i Bevægelse, der til daglig kun tænker paa Stegen og ikke paa Forberedelserne.

Jo fjernere Dyrearterne staar Mennesket med Hjerneudvikling, og jo mindre de kan give deres Følelsesliv physiognomisk Udtryk, desto vanskeligere er det for os at tro paa, at de ejer Smertefølelse som vi selv; derfor er f. Eks. Fiskefangst for mange Dyrevenner noget, der ikke sætter deres Medlidenhedsinstinkt i Bevægelse.

Men det er interessant at iagttage, at ved at blive Vegetar udvikles det slumrende Instinkt ret hurtigt. Enhver Vegetar er derfor Dyrebeskytter, selv om han ikke er Medlem af nogen Forening; paa samme Maade som han er Fredsven, totalafholdende og som Regel Antitobaksmand, et Bevis for, hvor radikal i Ordets egentlige Betydning Vegetarismen er; den naar til Humanitetens dybeste Rødder.

Mine Tilhørere maa dog ikke tro, at min Mening med dette Foredrag er at udtale et »at være eller ikke være«, med andre Ord, at jeg vil sige: enten maa Dyrebeskyttelsen blive vegetarisk eller ophøre at være. Langtfra! Jeg er endog tilbøjelig til at tro, at det vilde være upraktisk, om Dyrebeskyttelsen optog Vegetarismen paa sit Program, den vilde derved sikkert skræmme.

Men det vil komme af sig selv. Med Nødvendighed vil alle, hos hvem Medlidenhedsinstinktet er stærkt nok udviklet til at gøre dem til bevidste Dyrevenner, vende sig bort fra Kødgryderne, saa snart de er blevne klar over, at det for Sundhedens Skyld ikke blot er unødvendigt at holde sig til dem, men at Opgivelsen af Kødspisningen er endog en Betingelse for, at Menneskeslægten kan tilbagevinde alt det, den har betalt af sin Sundhed for Erhvervelsen af Kulturen.

Dansk Vegetarisk Forening

har til Formaal at udbrede Kendskab til **vegetarisk Levevis** og modarbejde Brugen af skadelige Nydelsesmidler.

Enhver, der har **Interesse** for dette Formaal, kan blive Medlem. Der afgives **intet Løfte!**

Kontingentet: 4 Kr. aarlig i København, 2 Kr. udenfor København. Heri er indbefattet Betaling for Medlemsbladet.

Formand: Kommunelæge **Mich. Larsen**, Store Kongensgade 25. Kasserer: Boghandler **Wiene**, Østerbrogade 23, modtager Indmeldelser. Sekretær: Redaktør **J. Bøkelund**, Humlebæk, modtager Henvendelser om Afholdelse af Foredrag og praktiske Kursus i veget. Madlavning. Cand. polyt. **A. Lindahl**, Gl. Kongevej 91, ligeledes.

Undertegnede indmelder sig herved i »Dansk Vegetarisk Forening«

Navn _____ *Stilling* _____

Adresse _____

„Solblink"s udkommer foreløbig kun med 6 Numre om Aaret.

Vore Fødemidlers procentiske Sammensætning.

Af *John Bøkelund.*

(Forlagt af G. E. C. Gads Universitetsboghandel.)

Denne fortrinlige, klare og letfattelige grafiske Vægtavle (med Vejledning) kan faas i enhver Boghandel eller ved Indsendelse af **Kr. 1.50** til »Solblink«s Eksp.: Wiene, Østerbrogade 23, Kbhvn. Ø. Telf. 5029.

Vegetarisk Restaurant & Kur-Hotel, 79, Vesterbrogade 79.

Undgaa Mellemhandlere!

Fra **Plantagen »Bøgelund«** tilsendes almindelige **Grønsager** billig til **Forbrugere.** Bestillinger bedes sendt til

Gartner **Fr. Madsen,** Humlebæk.

Alle Vegetarer

bør være Medlemmer af

„Dansk Vegetarianerforening".

Kontingent 4 Kr. om Aaret.

(1 Kr. Kvartalet.)

Foreningens Adr.:

St. Kongensgade 25, 2. Sal.

Medlemmerne faar „Solblink" frit tilsendt.

Vegetarisk Pensionat

Nær Skov og Strand kan faas hyggelig Pension. Gode Værelser og god Kost. Nærmere Oplysninger hos Fru *Deichmann,* Østerbrogade 9, 1. (Telef. Øbro 1657 y) eller direkte hos Frøken *Sick,* Fakse Ladeplads.

40 Postkort for 1 Kr.

af fremragende danske Afholdsmænd og -kvinder — elegant udførte — forsendes franko overalt, naar Navnet paa nærværende Blad opgives og 1 Kr. indsendes til **Danmarks Afholds-Bibliotek,** Baldersgade 4, København L.

Bøgelund-Jensen,
Raadhuspladsen 2.

KØKKEN-UDSTYR

til vegetarisk Husholdning.

Telefon H. 863.

Vegetariansk Restaurant,

Løvstræde 8, København.

L. Jørgensen Kirkelykke.

Annoncer til »Solblink« sendes til:
Boghandler Emil Wiene, Østerbrogade 23, København Ø. Telefon 5029.

Udgivet af *Dansk Vegetarianerforening.*
Redaktør og Ansvarshavende: *John Bökelund,* Humlebæk.

Emil Kristensens Bogtrykkeri, Nørregade 30. Kbhvn.